

HANNI-KORUSARJA

KANNUS 21.7.2010

Hyvät kuulijat

On ollut hämmästyttävää löytää omasta suvustaan lähes toisinto Sakarias Topeliuksen tarinasta "Koivu ja tähti", jossa kaksi lasta palasi kotiin orjuudesta Venäjältä kuten Matti Matinpoika Hanni sotavankeudesta.

Kesällä 2004 Lestijoki-lehdessä oli Alpo Rahkosen kirjoitus Hannilta vuotta aikaisemmin löytyneistä kalleuksista ja niiden kätäjistä Matti Tuomaanpoika Hannista. Huhuja aarteista oli kyllä kuulunut, niiden arveltiin pudonneen joltakin kauppiaalta, ehkä tervanostajalta. Kylän talojen ja aarten löytöpaikan läheltä kulki vanha tervareitti Himangalle. Rahkosen kirjoituksen perusteella minulle selvisi, että olen yksi tuhansista Matti Tuomaanpoika Hannin jälkeläisistä.

Lehden mustavalkoisesta kuvasta jo näkyi löydetyn vyön rikas kuviointi ja se jäi askarruttamaan mieltäni.

Tarkemmin sain tutustua Hannin aarteeseen v.2005 Kansallismuseon näyttelyssä "Mikä museoon kelpaa?". Näyttelyn lehdistötiedotteessa todettiin "Näyttelyn vanhin esine on maalöytönä lunastettu 1600-luvun hopeisen, kullatun loistovyön katkelma, joka löytyi hopeakätköstä Kannuksesta kesällä 2003". Oppaakseni sain museon konservointiosaston tutkijan FM Leena Tomanterän. Leenan isä Erkki Tomanterä oli aikanaan Kannuksen yhteiskoulussa rehtorina. Meille sen ajan koululaisille hän oli tutummin Tommi.

Hannin vyö kuuluu renessanssin tyylikauteen. Renessanssi syntyi 1400-luvulla Italiassa ja sai runsaasti vaikutteita antiikin taiteesta. Seuraavalla vuosisadalla se levisi Keski-Eurooppaan ja viimein Pohjolaan 1600-luvulla. Renessanssin vaikutuksia on nykypäivänäkin havaittavissa. Norjan, Ruotsin ja Suomen saamelaispukujen historia juontuu keskieuropalaisen renessanssiylimystön vaatetukseen.

Hannin renessanssivyö on polttokullattua hopeaa. Polttokultauksessa elohopeaan liuotettu kulta siveltiin esineen pintaan ja kiinnitettiin kuumentamalla, jolloin elohopea höyrystyi pois ja kulta jäi. Yleensä kultaajat eivät olleet pitkäikäisiä. Vyö on todennäköisesti valmistettu Suomessa 1600-luvulla. Sen lukko-osasta on löytynyt kirjaimet HW. Valmistajiksi epäillään turkulaista mestaria Hartwig Wellighiä, joka kuoli v. 1640 tai Pietarsaassa 1680-luvulla asunutta Hans Jönsson Wallmania.

KALVO (Hannin vyö)

Vyön leveys on n.25mm. Renkailla toisiinsa liitettyjen osien pituudet ovat 10mm, 25mm ja vajaa 50mm. Nämä mitat eivät ole ihan tarkkoja. Kookkain osa on hyvin koristeellinen. Sen keskellä on lasinen jalokivi eli aluslasi, hiottu päällyslasi ja välissä väriä antavaa ainetta. Vyön valmistamisen aikaan lasikorut olivat arvokasta tuontitavaraa. Suomen ensimmäinen lasitehdas perustettiin Uuteenkaupunkiin v. 1681 ja se tuotti pääasiassa ikkuna- ja peililasia sekä muuta käyttötavaraa. Lasisen jalokiven molemmiin puolin ovat ihmisfiguurit antiikin perinnön mukaan. Laatan kummassakin päässä on lehdyköitä tai havuja, muina kuvioina on tyylliteltyjä X kirjaimia, erilaisia kaaria ja reunassa rivi helmiä muistuttavia kohoumia. Pienimmässä osassa on kuviona kasvofiguuri. Neliöstä löytyvät kerroksittaiset lehdykät.

Vyön upeat kuviot eivät jättäneet rauhaan. Eräänä iltana heräsi ajatus: vanhan vyön pohjalta voitaisiin suunnitella omaan aikaamme sopiva koru. Sain serkut innostumaan ideasta. Monien yritysten ja erehdysten jälkeen olimme neuvottelemassa Lahden AMK:n muotoiluinstituutissa lehtori Immo Lahtelan kanssa kokonaisen korusarjan suunnittelusta ja mallikorujen valmistamisesta opiskelijatyönä. Hopeamuotoiluosaston opiskelijat kävivät tutustumassa Kansallismuseossa Hannin vyöhön. He suunnittelivat meille useita luonnoksia, joista saimme valita mielestämme parhaimman edelleen työstettäväksi.

KALVO (Hannikoru-sarja)

Korusarjaan kuuluvat kaulakääty, rannerengas, rintaneula, korvakorut, solmionpidike, kalvosinnapit sekä sormukset. Vyön mukaan osat ovat laattamaisia ja renkailla toisiinsa yhdistettyjä. Jokaisessa sarjaan kuuluvassa korussa on kasvofiguuri tai vaihtoehtona pyöröhiottu punainen lapin granaatti. Kasvofiguuri on saanut lempinimiä pirusta pyhimykseen tai kerubiin asti, joku on löytänyt siitä Acricolan piirteet. Uusien korujen kuvioina on myös X-kirjaimia ja kaaria. Korujen materiaalina on hopea kirkkaana, tummennettuna tai kullattuna. Koruja valmistetaan myös kultaisena.

Korusarja on suojattu ja sen taiteelliset oikeudet omistaa Lahden AMK, ilman heidän lupaansa muutoksia ei saa tehdä. Korut valmistaa käsityönä valaen kultaseppä Risto Kärkkäinen Haapajärveltä. Hän on asettanut näytteille korusarjan hopeisena. Niihin voi tutustua tässä tilaisuudessa ja KyläKelpaa messujen aikana paikallisessa Kello ja Koru-liikkeessä. Vitriinin vieressä on Hannikoru-sarjan määritelmä. Syksystä 2007 lähtien koruja on valmistettu 114 kpl, suosituimpia ovat kaulakääty ja solmionpidike.

Tummettu hopea on ollut halutuin materiaali. Korusarjan taloudelliset oikeudet ovat suvulla, mutta toistaiseksi niitä ei ole käytetty.

KALVO JA NÄYTERASIAT

Korurasiaksi halusimme nahkapussin, koska Matti Tuomaanpoika Hannin aarteesta löytyi nahkariekaleita. Pajunkuorilla parkittu nahka oli säilyttänyt hopean ja kultauksen kauniina ja kirkkaana läpi vuosisatojen. Kemikaalien avulla pehmitetty nahka sen sijaan mustaa hopean. Niin päädyimme tervalepästä valmistettuihin rasioihin. Kannessa on Juho Jaakko Jaakonpoika Hannin puumerkki, sisällä pehmikkeenä luonnonmustaa lampaanvillaa sekä korusarjan syntytarina suomeksi ja englanniksi. Korurasiat valmistaa toiminimi Wärkkäri Kortjesjärveltä.

Uskon, että korusarja kiinnostaa eniten Matti Tuomaanpoika Hannin tuhansia jälkeläisiä. Heitä löytyy lukuisista keskipohjalaisista suvuista, eniten Kannuksesta, Lohtajalta, Himangalta ja Ylivieskasta. Olen kerännyt sukunimiä Paluu Paukkakrintille kirjasta sekä Veijo Sydänmetsän ja Esko Isohannin sukututkimuksista sivuille www.hanni.fi. Sieltä löytyvät myös yhteystietoni, sillä luettelo täydennetään jatkuvasti.

Vahvasta sukutaustasta huolimatta korusarjaa ei ole sidottu sukuun. Koruja voi hankkia esim kotiseutunsa muistoksi tai vanhojen taitavien mestareiden kunnioittamiseksi.

Korusarjan olemme nimenneet Hannikoruksi. Nimellä haluamme kunnioittaa ison vihan aikana kovan kohtalon kokeneen esi-isämme Matti Tuomaanpoika Hannin muistoa.